

Cerkveni Glasbenik

Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z glasbeno prilogo vred 5 kron,
za cerkve ljubljanske škofije 4 krone, za dijake 3 krone.

Uredništvo in upravnništvo: Pred Škofijo št. 12, I. nadstr.

† Papež Pij X.

„Cerkveni Glasbenik“ naznanja svojim cenjenim bralcem prežalostno novico, da je 20. avgusta ob 1. uri 20 minut zjutraj umrl poglavar katoliške Cerkve, papež Pij X.

Že lansko leto, ko je sv. Očeta napadla nevarna bolezen, smo se resno bali za njegovo življenje; pa takrat nam ga je Bog še vendar ohranil. A zdaj ga žal ni več med živimi.

* * *

Papež Pij X. je bil rojen 2. junija 1835 v vasi Riese v Zgornji Italiji kot sin preprostih staršev. Jožef Sarto — tako se je papež prej pisal — je vzrastel med ljudstvom, je imel gorko srce za ljudstvo in se popolnoma posvetil delu za blagor ljudstva. L. 1858. posvečen v mašnika je deloval v dušnem pastirstvu najprej kot navaden kaplan, potem kot župnik, pozneje kot kanonik, semeniški špiritual, ravnatelj škofijske pisarne, generalni vikar; l. 1884. je postal škof v Mantovi, l. 1893. ga je papež Leon XIII. imenoval za kardinala in kmalu nato za patriarha v Benetkah. Končno je bil 4. avgusta 1903 izvoljen za papeža in se tako povspel od najnižje do najvišje duhovniške službe v katoliški cerkvi.

Enajst let je blagopokojni papež Pij X. nad vse goreče, modro in odločno vodil ladjo sv. Petra, zvest od prvega do zadnjega vzdihljeja svojemu papeškemu načelu: Vse prenoviti v Kristusu. Preosnova notranjega cerkvenega življenja je bilo poglobljeno stremenje njegovega sicer ne dolgega, a izredno uspešnega in slavnega papeževanja. Pij X. je bil zares „ignis ardens“ — „žareč ogenj“, kot ga označuje znano prorokovanje o papežih.

Predaleč bi nas zavleklo, če bi hoteli na drobno popisati vse preosnove, ki jih je izvršil papež Pij X.: preosnove glede volitve papeža, preosnove glede cerkvenega prava v obče in zakonskega prava še posebej, preosnove rimske kurije, določila glede študij sv. pisma, velevažna in v krščansko življenje kar najbolj živo posegajoča določila glede pogostnega sv. obhajila vernikov, dalje njegov odločni nastop proti modernistom in svobodomislcem itd. itd.

Ozrmo se pri tej priliki le na znamenite preosnove, ki jih je papež Pij X. izvršil na polju naše stroke — na polju cerkvene glasbe. Kajti Pij X. je bil kratkomalo tudi eminentno cerkvenoglasbeni papež. Malokateri izmed prejšnjih papežev je pokazal v tem oziru toliko globokega umevanja, toliko resničnega navdušenja in tako odločnega nastopa kot ravno Pij X.

Kdo ne pozna njegovega, v našem in drugih cerkvenoglasbenih listih že neštetokrat citiranega Motu proprija,¹⁾ te tolikanj znamenite in slavne okrožnice o cerkveni glasbi z dne 22. novembra 1903? Pijev Motu proprij je kot blisk posvetil v temo takratnih, zlasti v nekaterih deželah zelo žalostnih cerkvenoglasbenih razmer, zahteval vsestransko in radikalno cerkvenoglasbeno preosnovo in napravil red in konec zmešnjav in preprirov, posebno glede koralnega vprašanja. Vsled papeževega Motu proprija kot najvišjega zakonika za cerkveno glasbo se je cerkvena glasba v mnogih deželah in krajih očitno izboljšala. Škofijske komisije stopajo od tega časa na plan in čuvajo nad cerkveno glasbo. Na podlagi Motu proprija so se ustanovile nekatere zelo imenitne cerkvenoglasbene šole: v Rimu, v Klosterneuburgu in drugod. Motu proprij je poklical zopet v življenje starodavni, častitljivi, pristoicerkveni, takozvani tradicionalni koral. S posebnim pismom z dne 25. aprila 1904 je Pij X. zaukazal vatikansko izdajo koralnih knjig, obsegajočih tradicionalne gregorijanske melodije. Ob tej priliki je papež imenoval tudi posebno komisijo — člane in svetovalce — za vatikansko izdajo koral. Izdaja se je jako skrbno pripravljala, in smo potem polagoma dobili v roke: Kyrial, gradual, antifonal in vesperal, ki se sedaj po mnogih cerkvah in korih pridno rabijo.

Istega leta (1904) ob trinajststoletnici smrti papeža sv. Gregorija Velikega je papež Pij X. razposlal svetu slovito okrožnico o tem znamenitem svojem predniku in obenem sklical v večno mesto kongres, ki naj bi zlasti počivil spomin na Velikega Gregorija in njegovo delovanje v prid sv. Cerkvi, pa tudi ljubezen za cerkveno petje in glasbo, posebej še za gregorijanski koral v srcih udeležencev iznova vžgal in utrdil. Ob tej priliki je pri pontifikalni sv. maši v cerkvi sv. Petra 11. aprila pelo do 1500 pevcev koralno „Missa de Angelis“ po tradicionalnem načinu, in se je tako izpolnila srčna želja sv. Očeta Pija X., ki je že dolgo želel slišati koralno mašo, peto od mnogoštevilnega zbora.

Še ob nešteti drugih prilikah je Pij X. povdarjal največjo važnost cerkvene glasbe, kateri naj bi veljala skrb ne le papeža in škofov, ampak vseh, katerim mora biti pri srcu čast sv. vere in posvečenje duš.

* * *

Ob smrti sv. Očeta Pija X. izrekamo Bogu zahvalo, da je katoliški cerkvi podaril tako splošno delavnega, gorečega in tudi za cerkveno glasbo vnetega poglavarja.

Piju X. pa hočemo — kot cerkveni glasbeniki — ohraniti hvaležen spomin s tem, da bomo vstrajno in nevstrašeno delovali za nadaljno in popolno preosnovo cerkvene glasbe.

¹⁾ Glej „C. Gl.“ 1904. 1. in 2. štev.

† Papež Pij X.

Tradicionalna psalmodija.

(Fr. Ferjančič.)

(Konec.)

Razen navedenih osem psalmovih tonov je še nekaj drugih, ki se pa rabijo bolj poredkoma. Predvsem je treba tu omeniti tako imenovani

Tonus peregrinus.

Prva vrstica z dvojnimi inicijem se glasi tako:

In éx - i - tu I - sra - el de Ae - gý - pto,* do - mus la - cob de
pó - pu - lo bár - ba - ro.

Nadaljne vrstice se pojó tako:

Fa - cta est lu - daé - a san - cti - fi - cá - ti - o e - jus:*
Mon - tes ex - sul - ta - vé - runt ut a - ri - e - tes:*
Gló - ri - a Pa - tri et Fi - li - o:*
Si - cut e - rat in prin - cí - pí - o et nunc et sem - per:*

I - sra - el po - té - - stas e - jus.
et col - les sí - cut a - - gni ó - vi - um.
et Spi - ri - tu - - i San - cto.
et in saé - cu - la sae - cu - lo - rum. A - men.

„Flexa“ se tudi pri tem tonu proizvajajo po navadnem pravilu v veliki sekundi n. pr.

Ma - nus habent, et non pal - pá - bunt, † pedes habent itd.

„Mediatio correpta“ pri hebrejskih in enozložnih besedah pred zvezdico se glasi tako:

Be - ne - dí - xit dó - mu - i I - sra - el:*
Ad - jí - ci - at Dó - mí - nu su - per vos:* itd.

Ta psalmovi ton se imenuje „peregrinus“, tuj ton, ter ima dve posebnosti, ki jih nima noben drug ton: 1. „initium“ se nahaja v obeh polovicah prve psalmove vrstice; pri nadaljnjih vrsticah seveda odpade na obojnem mestu; in 2. dominantna ima v obeh polovicah psalmovih vrstic drugačno lego.

„Initium“ obstoji v obeh polovicah iz skupine dveh not („podatus“) in iz ene posamezne note. Srednja kadenca obsega en akcent in dve pripravljalni noti, sklepna kadenca pa en akcent in eno pripravljalno noto, kakor je zgoraj zaznamovano s številkami.

V tem tonu se poje samo psalem „In exitu Israel“ ob nedeljskih vesperah in včasih poredkoma tudi kantik „Benedicite“ v hvalnicah in psalem „Laudate pueri Dominum“ v vesperah.

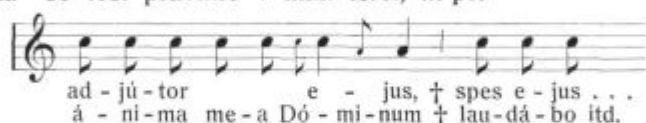
Tonus in directum.

De - us in ad - ju - tó - ri - um me - um in - tén - de :* Dó - mi - ne
 con - fi - de - re in prin - ci - pi - bus :*
 om - nes qui quae - runt te :*
 ré - di - met I - sra - el :*
 ad ad - ju - ván - dum me fe - stí - na.
 su - sti - nu - i te Dó - mi - ne.

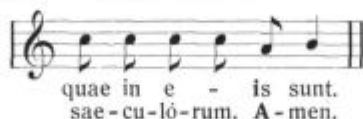
Ta priprosti psalmovi ton, ki nima inicija, se rabi za one psalme, ki so v oficiju predpisani v tako imenovanih „preces“ ter nimajo antifone. Taki psalmi so: 145. psalem v vesperah za rajne, 129. psalem v hvalnicah in 69. psalem v litanijah vseh svetnikov. Po tem načinu naj bi se torej pel psalem po litanijah o prošnjih dnevih.

„Flexa“ se vrši pravilno v mali terci, n. pr.

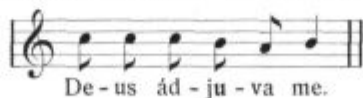
ad - jú - tor e - jus, † spes e - jus . . .
 á - ní - ma me - a Dó - mi - num † lau - dá - bo itd.

Pri enozložnih in hebrejskih besedah se „flexa“ opusti, kakor sicer v psalmih, ter se na dotičnem mestu samo kratko pavzira. Konča pa se pri takih besedah psalmova vrstica tako-le:

quae in e - is sunt.
 sae - cu - ló - rum. A - men.

Ako je pa pred zadnjo enozložno besedo kaka večzložna beseda s poudarkom na tretpredzadnjem zlogu, se privzame še vmesna sekunda „h“, n. pr.

De - us ád - ju - va me.

Končno postavimo tu še nek

Tonus ad libitum,

ki se sme peti pri psalmih v kompletoriju vélike sobote in v oficiju veliko-nočne nedelje in nje osmine do vesper pred belo nedeljo pri onih psalmih

v urnih molitvah, ki se pojó brez antifone, kakor tudi v kantiku „Nunc dimittis“:

Cum in-vo-cá-rem, ex-au-di-vit me De-us ju-sti-ti-ae me-ae:*
 in má-ni-bus por-tá-bunt te:*
 man-dá-vit de te:*

in tri-bu-la-ti-ó-ne di-la-tá-sti mi-hi.
 ac-cé-le-ra ut é-ru-as me.
 et quae-ri-tis men-dá-ci-um.
 mul-ti-pli-cá-ti sunt.

Kakor rečeno, je ta psalmovi ton samo „ad libitum“, na prosto voljo, in peli ga bodo pač le v kakem samostanu, ker se drugje dotični psalmi navadno ne pojó.

S tem smo si ogledali vse razne psalmove tone in diferencije, ki so v novi vatikanski izdaji v rabi.

Ne bi bilo pa dovolj, ako bi kdo dobro poznal samo napeve psalmovih tonov; ne, še veliko večjo pozornost mora obračati na to, da tudi besedilo jasno in pravilno izgovarja, kajti če velja sploh izrek, da je cerkveno petje molitev, velja to še prav posebno o psaliranju. Zato naj se nihče ne loti peti kak psalem preje, dokler ne zna popolnoma gladko in brez spodtikljaja brati dotičnega besedila. Po mojem mnenju je najbolje, ako se najprvo psalmovo besedilo recitativno jasno in razločno bere na enem tonu in v istem ritmu, kakor pri psaliranju; pri pavzah in pri zvezdici naj se že pri tem recitativnem branju naredi tako dolg odmor, kakor sicer pri psaliranju. To branje naj se ponavlja tako dolgo, da se vrši popolnoma enakomerno in brez najmanjšega spodtikljaja, ker vsak tak spodtikljaj bi bil — kakor sem že preje omenil — velik pogrešek zoper pravilno pevanje psalmov.

Da pa bo mogel pevec res pravilno izgovarjati latinsko besedilo, mu morajo biti znana pravila latinske izgovarjave. Za one, ki se niso učili latinščine, ne bo odveč, ako jih tu opozorim na nekatere napake, kakor sem jih sam večkrat slišal.

Mnogi ne vedó, da se v latinščini *ae* bere kot *e* (*ä*), n. pr. aedificentur; le tedaj, ako stojita nad *e* dve piki (*ae*), se morata oba samoglasnika ločeno izgovarjati, n. pr. *aer*. Ravno tako se mora *oe* brati kot nekoliko temnejši *e* (*ö*).

Soglasnik *c* se bere kot naš *c* le pred *e* in *i* (seveda tudi pred *y*, *ae*, *oe* in *eu*), sicer pa vedno kot naš *k*.

Zlog *ti* se bere kot naš *ci* v sredi kake besede, če stoji takoj za *ti* kak samoglasnik, n. pr. *gratias, gentium* itd.; nasprotno pa se izgovarja kot naš *ti*, ako je ta zlog poudarjen, n. pr. *totius* (beri: *totius*), ali če stoji pred tem zlogom kak *s*, n. pr. *óstium*.

Soglasnik *s* se izgovarja kakor v slovenščini; le ako stoji *s* sredi dveh samoglasnikov, se izgovarja kot naš *z*, n. pr. *rosa* (beri *roza*). *Qu* se izgovarja kot naš *kv*, n. pr. *loquúntur* (beri: *lokvúntur*).

Zelo pogostoma je slišati tudi napačne poudarke, toda brez vse potrebe, kajti poudarki so v koralnih knjigah natančno zaznamovani. Dvo-zložne besede res nimajo zaznamovanih poudarkov, a to tudi ni potrebno, kajti splošno pravilo je, da v latinskem jeziku imajo dvo-zložne besede poudarek vedno na prvem zlogu, in zato bi bilo vsako zaznamovanje odveč; pri večzložnih besedah pa je poudarek vseskozi zaznamovan.

Kako je treba zloge jasno izgovarjati, kako dolge morajo biti pavze pri zvezdici in ob koncu vsake vrstice, o tem sem že preje govoril pri prvem psalmovem tonu in bilo bi odveč, isto še enkrat ponavljati. Sploh mislim, da sem v teku te razprave dovolj pojasnil vse glavne reči o tradicionalni psalmodiji. Upam, da kdor bo to razpravo temeljito predelal, bo lahko znal psalirati v duhu tradicionalnega koral. In ako se temu teoretičnemu znanju pridruži še praktično proizvajanje pri službi božji, bo dosežen namen, ki sem ga imel s tem spisom.

Poročilo o zborovanju cerkvenih glasbenikov na Dunaju 11. maja 1914.

Na poziv predsedstva cerkvenoglasbene zveze z imenom „Schola Austriaca“ k posvetovanju glede velikopotezne, državne organizacije cerkvenih glasbenikov v svrhu izboljšanja materialnega stanja, se je odzvalo 39 mož z najrazličnejših krajev Avstrije. Poseben pomen zborovanju je dala navzočnost oficialnih zastopnikov deveterih avstrijskih škofij; izmed slovenskih so bile oficialno zastopane sledeče: krška, lavantinska, ljubljanska.

Predsedoval in zborovanje je vodil dunajski stolni kapelnik Weirich, tačasni predsednik zveze „Schola Austriaca“.

Prvi je referiral prof. Moißl s cerkvenoglasbenega oddelka na c. kr. akademiji za glasbo in predstavljačo umetnost o tēmi: Kaka sredstva je moč najti potom organizacije in postavodaje, da se plače pevovodij in organistov času primerno uredi? Svoja izvajanja je baziral 1. na pravico organistov in pevovodij do njih delu in trudu in izobrazbi primerne plače, 2. na dolžnost od strani cerkve to delo in trud primerno honorirati. Da si te misli pot najdejo do poklicanih faktorjev, je treba a) stanovske organizacije. Ker pa morejo le velike organizacije primerno gibanje in upoštevanje vzbuditi, zato naj se ustanovi b) splošna državna organizacija.

Na državno pomoč apelirati nič ne pomaga, država ne bo nič storila. Cerkevni glasbenik služi cerkvi, od tu naj v prvi vrsti pomoč pričakuje. Po cerkvi pa služi tudi državi; treba je torej, da se cerkev zavzema za akcijo, še le po cerkvi bo tudi država na pomoč priskočila.

Sporoča, da je obljubil pomoč kardinal Piffl, ki je hkrati predsednik državne cerkvenoglasbene komisije, ki bo to vprašanje stavil na dnevni red škofijskih konferenc.

Pri obširni debati se je nasvetovalo, naj se v sporazumu z ordinariati praktično uporablja postava od 5. maja 1874 § 36. glede primanjkljaja k plačam (konkurenčna obravnava). Cerkvene oblasti naj razmeram primerno določijo plače, napravi naj se nekaka službena pragmatika, to je regulativ o dolžnostih in pravicah cerkvenih glasbenikov. Opozarjalo se je tudi še na postavo od 31. decembra 1894, ki zavezuje k dajatvam poleg cerkve tudi še druge juridične osebe: tovarne itd. Čehi so bili zoper orglarske šole, ker imajo — pravijo — muzikov že sicer odveč; pri nas so pa naravnost potrebe, saj še tem potom ni vsem potrebam zadoščeno.

Ustanovil se je hkrati centralni odbor za tozadevno akcijo, da ustvari teren za veliko državno organizacijo in izvrši vsa predдела in stopi v svrhu informacije v zvezo z najvišjimi faktorji, ki pri tem v poštev pridejo, to so: škofijski ordinariati in ministrtvo. Ta centralni odsek sestoji iz dveh oddelkov: a) manjši del odseka na Dunaju, da more sproti in ob vsakem času sklicavati potrebne seje in reševati agende, b) širši del za celo Avstrijo, ki naj bi vanj imenovali zastopnike tudi škofijski ordinariati, zakaj le v sporazumu s temi more akcija uspešno napredovati.

V jeseni že naj bi ta širši odsek priredil veliko zborovanje na Dunaju zaradi škofovskih konferenc, da poda višjim cerkvenim pastirjem primerno tvarino.

Končno nastopi rektor dr. Müller iz Paderborna, predsednik splošnega nemškega Cecilijinega društva, ki se sklepom pridružuje in započeti akciji obilo sreče želi.

Kimovec.

Duhovne vaje za organiste ljubljanske škofije.

Organisti ljubljanske škofije so imeli letos svoje prve duhovne vaje. Vršile so se od 13. do 16. julija v Marijanišču v Ljubljani. Udeležilo se jih je 37 organistov in vsi učenci orglarske šole, 21 po številu; vseh skupaj torej 58. Za prvi pričetek pač lepo število.

Duhovne vaje je vodil preč. gospod superior dr. Anton Zdešar¹⁾ iz Mirna pri Gorici, ki je poljudno pa obenem živo in prepričevalno vsemal udeležence za praktično krščansko življenje in za njih vzvišenolep poklic. Upamo, da trud g. eksercitorja ne bo zastonj. Tisočera mu zahvala in Bog povrni! En govor o abstinenci je imel preč. g. duh. svetnik Janez

¹⁾ Žalostnim srcem sporočamo cenjenim bralcem, posebno še udeležencem naših duhovnih vaj, da se je g. dr. Zdešarju zadnji čas pripetilo nekaj prav britkega. V službenih poslih se je z vizitatorjem avstrijske misijonske province kmalu po naših duhovnih vajah podal v Pariz. Po izbruhu vojske se je srečno rešil s Francoskega v Barcelono na Španskem. Vleklo pa ga je od tamkaj domov. Menil je, da se mu na potu ni ničesar bati. A ladja, s katero se je vozil, je pristala v Marzeillu. Tukaj so ga Francozi prijeli in internirali v Chateau d' If. — Priporočamo ga v pobožen memento.

Kalan, ki je znal poslušalce takoj za dobro stvar pridobiti, in se jih je mnogo zapisalo v „sveto vojsko“.

Zadnji dan po sklepnem nagovoru g. dr. Zdešarja je mil. gospod prelat Andrej Kalan, vodja Marijanišča, daroval sv. mašo pred izpostavljenim sv. Rešnjim Telesom in med sv. mašo obhajal udeležence duhovnih vaj. Orglarski učenci so oskrbeli petje in zapeli nekaj pesmi unisono, nekaj pa v zboru. Tudi med duhovnimi vajami se je pelo pred in po govoru, pri sv. križevem potu in pri litanijah.

Duhovne vaje so se hvala Bogu v vsakem oziru dobro obnesle in je lahko vsakomur žal, ki se jih ni udeležil. Tudi sicer je bila vsa oskrba in postrežba v Marijaniščen izvrstna, za kar bodi tamošnjemu preč. vodstvu in čč. sestram izrečena najtoplejša zahvala.

Zadovoljni, veseli in polni hvaležnosti za vse od Boga prejete milosti in dobrote so se udeleženci razšli od duhovnih vaj na svoje domove. —

Gg. organisti, ki so se duhovnih vaj udeležili so sledeči:

1. Armeni Luka, Studeno pri Postojni.	20. Lukman Franc, Poljane nad Škofjo Loko.
2. Bolé Ivan, Brezje.	21. Mali Ivan, Radomlje.
3. Breskvar Franc, Trzin.	22. Mikolič Ivan, Tomišelj.
4. Bricelj Karol, Šent Jurij pri Kranju.	23. Mrak Andrej, Sava.
5. Cvek Ivan, Štanga.	24. Nepužlan Ivan, Mirna peč.
6. Ernst Jakob, Mošnje.	25. Pincolič Josip, Sv. Helena.
7. Felé Janez, Polšnik.	26. Povše Viktor, Naklo.
8. Gerdén Franc, Ljubljana (Št. Jakob).	27. Pucelj Alojzij, Sodražica.
9. Gostič Leopold, Homec.	28. Sicherl Josip, Ribnica.
10. Grom Anton, Št. Janž.	29. Simončič Alojzij, Boštanj.
11. Groß Jernej, Križe pri Trziču.	30. Skok Anton, Sv. Lenard nad Škofjo Loko.
12. Hribar Franc, Zgornji Tuhinj.	31. Slabé Franc, Št. Vid nad Ljubljano.
13. Jelnikar Franc, Janče.	32. Slatnar Mavricij, Smednik.
14. Jenko Anton, Knežak.	33. Štempihar Andrej, Senožeče.
15. Jerman Pavel, Št. Vid pri Zatičini.	34. Zabavnik Franc, Ig.
16. Jevc Alojzij, Ihan.	35. Zdešar Ivan, Ljubljana (Sv. Peter).
17. Jovan Vinko, Dobrova.	36. Zupan Josip, Kresnice.
18. Juvan Alojzij, Vače.	37. Železnik Martin, Vojsko.
19. Lipar Peter, Mengeš.	

Splošno poročilo o cerkvenem petju v idrijski dekaniji.¹⁾

Vprašalne pole se izpopolnjene vračajo. Manjka jih za župnije Gora in Zavrac. Tu ni ne orgel, ne pevskega zbora, ob nedeljah par deklet po svojem posluhu kaj zapoje.

¹⁾ Iz idrijske dekanije je došlo preč. kn. šk. ordinariatu prvo poročilo o nadzorovanju organistov, in sicer so došla točna, podrobna poročila o posameznih župnijah na vprašalnih polah (glej „C. Gl.“ 1914, 1. in 2. štev. stran 8), poleg teh pa še splošno poročilo, ki ga tu prinašamo. Posebno zanimiva so poročila na vprašalnih polah, ki kažejo natančen pogled v delovanje na korih idrijske dekanije. Teh specialnih poročil seveda ne bomo objavljali v „C. Gl.“, pač pa bomo pozneje

Izvrstno je cerkveno petje v Žireh. Tam se celo upajo s Perosijevo latinsko mašo. Pred leti o kakem cerkvenem zboru tam ni bilo slišati. Vzrok je: župnik in organist sta oba muzika, delavna in za to stroko navdušena.

Kako je naše ljudstvo za lepo petje nadarjeno in obenem vneto, kaže najbolj cerkveno petje na Vojskem. Vojsko, najvišja fara v škofiji, hiše razstresene daleč od cerkve, pol leta v snegu, a vendar imajo skušnje ob nedeljah, in zadosti močan mešani zbor z lahkoto zmaguje težko latinsko mašo, opus ondotnega organista. O pravilno petih slovenskih skladbah pa ni da bi govoril, ker bi vseh naštetih ne mogel.

Kjerkoli se kaj dela, se tudi vspeh pokaže. Naj bo fara še tako mala, ima lahko dobro cerkveno petje, če se le z vnemo dela. Tako n. pr. v Godoviču. Mlad fant, star 18 let, pa je v enem letu prav lep mešani zbor izvežbal.

Tudi izginjeva ono zabavljanje čez novotarije v petju. Marsikateri, še celo duhovni, so hoteli samo Riharja, pa sedaj se ne pritožujejo več niti čez najnovejšo strujo, da se le lepo izvrši. N. pr. v Žireh se pojo le skladbe Premrl, Kimovec, Goller in nobeden se ne pritoži, pač pa pohvali, kako gre vesel v nedeljah v cerkev, kjer ga petje povzdigne. Znano je, kako pevci sami znajo ceniti skladbo. Ne vedo, čegáva je, a žele veliko raji Sattnerjeve, kakor Hribar Angelikove.¹⁾ Kdor dalj časa poučuje, vidi kako pri pevcih raste okus in razum o skladbah, in kako koprne po pravem napredku. Težavno je sicer nekaj časa začetkoma, a trud je obilno poplačan pozneje. Vzrok je: ker je naše ljudstvo silno nadarjeno za petje in krščanskega duha, da dela iz prepričanja za božjo čast.

V Idriji, dne 27. avgusta 1914.

Mih. Arko, dekan.

enkrat, ko dobimo v roke še poročilo iz drugih dekanih, podali v našem listu tozadeven statističen izkaz.

Gg. nadzorniki, hajd na noge!

Gg. organisti, pa skrbite, da boste imeli vse stvari na koru v redu, da Vas dan sodbe ne dobi nepripravljenih! V ta namen večkrat berite in si k srcu vzemite letošnjo okrožnico našega presv. g. knezoškofa o cerkveni glasbi. Uredništvo.

¹⁾ Kako vse drugače se sliši ta, gotovo objektivna sodba o naši moderni cerkveni glasbi, kot pa sledeča „kritika“, ki smo jo minuli božič prejeli od nekega g. duhovnika z dežele. Glasi se:

„Cerkveni Glasbenik“ vedno gode „o moderni glasbi“. Lepo, naj se razvija, ampak stare, večno lepe slovenske pesmi ubijati ne gre, in enkrat bodo gospodje stali ob podrtiji, dal Bog, da bi ne bilo ljudem in veri v škodo. Naj ubijajo Hladnika, kolikor hočejo, on je in ostane gospodar slovenskih korov; on čuti z ljudstvom, pozna njegovo srce in dušo; in cerkveno petje je za ljudstvo, — izobraženci naj gredo na koncerte. Kdo poje večno dolgočasnega Hugolina? Ena sama pesem M. B. je šla po korih — aus ist die ganze Herrlichkeit. Tudi Assumptio bo sprepelela. Vpijejo kot jesiharji — nič, vse nič!!

Pesem bodi gorka, gorkote pa ne da umetno stlačeno blago, ampak glas, zajet v srcu. Angelik je v pesmih M. B. še vžiten, drugače reven. Sedaj za Božič? Stare, večno lepe pesmi so priromale na dan, tiste nas bodo tolažile, ob njihovih zvokih se

Poročilo o cerkveni glasbi v ljubljanski stolnici.

Poročilu, ki sem ga objavil v 1. letošnji „Cerkv. Glasbenik“-ovi številki o tem, kaj se je izvajalo na stolnem koru zadnji advent in božič, dodajam še sledeče splošno poročilo za dobo od 1. decembra 1912 do 31. avgusta 1914.

Repertoar latinskih maš se je v tem času precej pomnožil. Mešani zbor je nastudiral sledeče maše: Filke, Missa Oriens ex alto, op. 106 v D-duru; Brosig, Missa in F-moll; pl. Weis-Ostborn, Missa in E-moll; Rheinberger, Missa in As-dur; Premrl, Missa in hon. B. M. V. Salutis infirmorum (iz rokopisa); in koralno Missa tempore paschali. Moški zbor sam pa je izvajal na novo B. Steinovo Missa XI. za tri glase in orgle in P. R. Rossovo Missa „Veni de Libano“ za dva glasa in orgle. Vsa izvajanja latinskih maš nudijo v tej dobi to-le statistiko:¹)

Brosig, Missa in F-moll, sedemkrat.	Mitterer, Missa in s. Cassiani, enkrat.
Faist, Missa V. in F-dur, štirikrat.	Pogačnik, Missa in hon. s. Josephi, sedemkrat.
Filke, Missa in D-moll, op. 47, šestkrat.	Premrl, Missa in hon. s. Christinae, petkrat.
Filke, Missa Oriens ex alto, op. 106, petkrat.	Premrl, Missa in hon. B. M. V. Salutis infirmorum, trikrat.
Foerster, Missa in hon. s. Caeciliae, štirikrat.	Rampis, Missa Cunibert, trikrat.
Goller, Missa Loretta, štirinajstkrat.	Rheinberger, Missa in As-dur, štirikrat.
Goller, Missa in hon. s. Clementis Maria Hofbauer, šestkrat.	Řihovský, Missa Loretta, osemkrat.
Griesbacher, Missa Rosa mystica, trikrat.	Rosso, Missa Veni de Libano, enkrat.
Griesbacher, Missa Stella maris, osemkrat.	Sattner, Missa Seraphica, sedemkrat.
Gruber, Missa dominicalis II., sedemkrat.	Schweitzer, Missa in hon. ss. Ang. Custodum, šestkrat.
Gruber, Missa Mater Dolorosa, šestkrat.	Schweitzer, Missa in hon. Infantis Jesu, enkrat.
Haller, Missa VII., sedemkrat.	Stehle, Missa Salve Regina, trikrat.
Kaim, Missa in hon. s. Caeciliae, petkrat.	Stein Bruno, Missa XI., dvakrat.
Koch, Missa in hon. s. Sophiae, šestkrat.	Stein Jos., Missa in Es-dur, enkrat.
Mitterer, Missa in hon. ss. Cordis Jesu, štirikrat.	Uhl, Missa in F-dur, dvakrat.
Mitterer, Missa in hon. ss. Nominis Jesu, petkrat.	pl. Weis-Ostborn, Missa in E-moll, trikrat.
	Koralna Missa tempore paschali, štirikrat.
	„ Missa de Angelis, desetkrat.
	„ Missa in Dominicis Adventus et Quadragesimae, sedemkrat.

bomo solzili — kar odkrito povem — one nas bodo spominjale na domovino, — vse novo nima nič v sebi, to pa zato, ker je pesem narekovana v glavi, ne v srcu. Zakaj torej boj? 99% kranjske duhovščine čuti tako, večina ne bere Glasnika (g. pisec hoče reči „Glasbenik“, op. ured), ampak na koru želi petje za ljudi. Bog varuj frivolnosti, toda novi gospodje bodo vsi zginili, napeto bo ostalo vse. Naj se pomisli, da dežela nima virtuofov. V mestih se naredi z virtuozl že nekaj, če je pesem tudi zanič, človek občuduje glas. Na deželi je druga, če nima pesem nič v sebi — fertig! In prav nič nimajo v sebi moderni.“ —

Če hoče kateri naših novejših cerkvenih skladateljev se nekoliko pomeriti s tem g. kritikom, mu damo v našem listu radi prostora. Stvar na vsak način kriči po temeljitem odgovoru. Urednik.

¹) Statistiko podajam po zapisniku skladb, ki so se pele na koru. Vse, kar na koru pojemo, zapisujem že od nastopa službe l. 1909, in še le sedaj, ko pregledujem vse te zapisnike, vidim, kolikoga pomena da so.

Te Deume pojemo iste kot do sedaj: Foerster (super cantum popularem), Premrl (iz rokopisa), Sattner, Goller, v F-duru in Gruber, v C-duru.

Requiem, ki smo se ga v zadnjem času nanovo naučili, je Mittererjev v D-duru. Ni posebno težak, a lep in dostojen kot Mittererjeve skladbe sploh. Najrajše pojemo pa Řihovskyjev Requiem v D-molu, ki je posebno veličasten, veskoz resnoben in dokaj modern. Imenitna, pretresljivo-mogočna skladba je Libera iz Kochovega Requiemu v F-molu, ki jo izvajamo v posebno svečanih mrtvaških opravilih.

Glede gradualov in ofertorijev omenjam, da smo zadnji čas pričeli se posluževati tudi korala, ki je pri teh spevih sicer dokaj težak, a tako izredno krasen, da se trud bogato izplača. Sicer nam pa dobro služijo za figuralne graduale zlasti Foerster in Griesbacher, za figuralne ofertorije pa Filke, Goller, Griesbacher, Mitterer, Řihovsky, Witt, same izvrstne zbirke, potem pa razni drugi avtorji s posameznimi skladbami.

Večkrat ofertorij od nedelje ali praznika, ki je ravno na vrsti, samo recitiramo, in izvajamo potem kako primerno vlogo. Ker utegnejo te skladbe marsikoga zanimati in mu o svojem času tudi gotovo prav priti, jih tu naštejemo:

Chlondowsky: *Adeste fideles*, (zbirka božičnih pesmi, izmed katerih ima 3. številka tudi latinski tekst); ljubka vloga je primerna za božično dobo.

Hladnik: *Puer nobis nascitur*, (C. Gl. 1884. I. 1.); lahka in lepa skladba za božično dobo.

Mitterer: *Jesu, Rex admirabilis*, (Pia cantica); jako lep, ganljiv spev, primeren za dobo v bližini praznika Jezusovega Imena, ali za dan čiščenja sv. Rešnjega Telesa.

Müller: *O Deus, ego amo te*, (skladbo sem dobil v arhivu stolnega kora spisano na majhnem lističu; o priliki jo objavim) je zelo lep samospev za sopran in obenem mešani zbor z orglami. Porabna kakor prej imenovana skladba.

Chlondowsky: *Sanete Joseph*, (izdala Kat. Bukvarna v Ljubljani); lahka in melodijozna skladba, porabna za razne godove svetnikov. Imenuje se kajpada vedno ime onega svetnika, ki se ravno obhaja.

Foerster: *Regina coeli*, (C. Gl. 1879, II., 8.); za velikonočno dobo. Enako *Regina coeli* drugih skladateljcev.

Angelus Domini, (C. Gl. 1901, II. 8.), krasen moški zbor; za velikonočno dobo.

Premrl: *Angelus Domini*, (C. Gl. 1912, III. 9). — *Surrexit pastor bonus* (C. Gl. 1913, III. 11) lepa in efektivna mešana zboru za velikonočno dobo.

Brosig: *Veni s. Spiritus*, (Musica sacra, 1872), izredno lepa skladba za mešani zbor z orglami ali malim orkestrom. Za rabo v stolnici sem Brosigovi izvorni instrumentaciji (violinski kvintet, 2 oboji oziroma klarineta in 2 rogova) dodal še flavto, fagot, dve trompeti in dve pozavni; za binškošne praznike.

Kothe: *O lux beata Trinitas*, (Foerster: Cantica sacra I. del), zelo lep in blagoglasen moški zbor, primeren za praznik sv. Trojice in nedelje vobče.

- Mozart: Ave verum Corpus, (C. Gl. 1879, IV. 14.), slavnoznana skladba iz zadnjega leta Mozartovega življenja, za mešani zbor in orgle; za praznik sv. Rešnjega Telesa in za dneve češčenja sv. Rešnjega Telesa sploh.
- Haller: Tu es Petrus, (C. Gl. 1883, V. 17.), kar moč slovesen in krepak moški zbor z orglami. V zadnjem času ga je J. Kreitmaier J. S. priredil za mešani zbor z orglami. Založil Pustet v Regensburgu. Skladba je primerna za praznik sv. Petra in Pavla, za slovesna cerkvena opravila ob katoliških sbodih in drugih podobnih svečanostih.
- Gruber: Domine salvum fac Imperatorem nostrum, založil Böhm na Dunaju); dokaj lahka pa jako hvaležna, veličastna skladba za mešani zbor in orgle ali orkester; ima vpletenih več motivov iz naše avstrijske himne. Jako porabna za cesarske svečanosti (cesarjev rojstni dan, god itd.).
- Wagner: Jubilate Deo, (založil Borgmayer v Hildesheimu); že zelo znana slavnostna skladba za mešani zbor in orgle ali orkester, porabna ob vsaki večji svečanosti. Seveda le za boljše in večje zборе.
- Pothier: Salve Mater, (založil Pustet); krasen, na koralni način zložen Marijin slavospev. Spremljanje je priredil Mitterer; lansko leto pa je Gustav Erlemann, glasbeni ravnatelj v Trieru, napravil iz preproste, a globoko občutene Pothierjeve melodije večjo novo skladbo za sopran, violino in orgle (Bantus Verlag, Trier); za Marijine praznike, za mesec maj, za latinske zornice itd.

Dalje opozarjam na zadnji čas izišlo Gollerjevo zbirko, obsegajočo več lepih *Asperges* in *Vidi aquam*, ki jo rabimo na našem koru. (Coppenrath, Regensburg.)

Kar se tiče slovenskih in nemških pesmi, se poslužujemo raznih novejših zbirk, iz katerih vzamemo zopet najprej najlepše pesmi, potem tudi lepe. Kar je manj lepo ali sploh ne lepo, pustimo raje na papirju. Tudi iz prilog „Cerkv. Glasbenika“ pojemo zelo mnogo.

Gojimo umetno petje, pa tudi ljudskega ne zametavamo. Ljudstvo poje rado z nami nekatere bolj znane blagoslovne pesmi, drugim se bo pa — če Bog da — sčasoma privadilo, dalje razne pesmi cerkvenega leta, posebno postne pesmi, nekatere Marijine in Srca Jezusovega. Pete litanije, pri katerih je moglo tudi ljudstvo dati duška svojim čutilom, smo imeli tekom zadnjega poldruega leta žal samo — a vendar že — trikrat; prej jih namreč že dolgo let ni bilo.

Posebne slovesnosti smo imeli ta čas v stolnici: 18. maja 1913, ko smo praznovali sv. leto in Konstantinov jubilej; kot praznično pesem smo takrat peli Modlmayerjevo „Cerkve Kristusova“; 3. decembra 1913 je bil koncert v proslavo Konstantinovega jubileja in se je kot glavna točka sporeda izvajala Erlemannova † sv. Očetu Piju X. posvečena skladba „Adoratio crucis“ za soli, mešani zbor, orgle in orkester. Zbora je bilo takrat okrog 50 grl; 18. januarja 1914 je bila biserna sv. maša (60letnica mašništva) mil. g. stolnega prošta I. Sajovica, in 5. julija 1914 slovesnost apostolstva sv. Cirila in Metoda. Po petih litanijah Srca Jezusovega smo zapeli še mojo himno v čast sv. Cirilu in Metodu (a capella.)

Tudi na veliki petek pojemo zadnja leta od 7—8. ure zvečer razne slovenske in latinske postne napeve.

Razun rednih smo imeli v tej dobi tudi nekoliko izrednih Requiemo: enega za pokojnim stolnim kanonikom, drž. in dež. poslancem Msgr. dr. Ign. Žitnikom, enega za pokojnim stolnim kanonikom Tom. Kajdižem, dva slovesna Requiema za pokojnim prestolonaslednikom nadvojvodom Franc Ferdinandom in njegovo soprogo, vojvodinjo Sofijo Hohenberg, in končno za umrlim papežem Pijem X. tri slovesne Requieme.

V letošnjem postu sem se parkrat poslužil dovoljenja kongregacije za sv. obrede z dne 11. maja 1911, vsled katerega se smejo v slučaju sile uporabljati orgle tudi pri onih mašah, pri katerih bi bile sicer v tem času prepovedane, a to le pri spremljanju petja. Nastala je namreč mala kriza v pevskem zboru in zato sem si pomagal na omenjeni način. Kriza je hvala Bogu po par tednih prenehala in je zopet nastal prejšnji red.

Na orglah mi je zadnje leto prav spretno pomagal, semtertje me tudi popolnoma nadomestoval g. Ivan Bohinc, ki je letos z odličnim vspehom dovršil našo orglarsko solo. Za pomoč sem mu srčno hvaležen.

Orgle so danes mnogo boljše, kot so bile začetka. Nekoliko smo jih deloma preintonirali, deloma so same prišle bolj k glasu.

Zbor šteje med šolskim letom po navadi okrog 30 pevcev in pevk, med velikimi počitnicami pa okrog dvajset. Splošno so pevke in pevci pridni in redno hodijo k pevskim vajam dvakrat, če treba tudi trikrat na teden. Pri vajah so mirni, pazljivi in ubogljivi, tudi na koru se obnašajo prav dostojno. Dva člana zbora, en tenorist in en basist sta morala na vojsko, in ju zelo pogrešamo. Bog jima dodeli srečno vrnitev! Isto želijo gotovo tudi mnogi drugi naši pevovodje, ki so z vojsko brezdvomno kolikortoliko prizadeti.

Z orkestrom je zadnji čas precejšen križ. Slovenska Filharmonija je razpuščena; ostalo je le še nekaj posameznih godbenikov. Celotnega orkestra, kakor ga zahtevajo velike instrumentalne latinske maše, ti godbeniki žal ne spravilo več skup. Treba je bilo seči po vojaškem orkestru. Ta je pa postal zadnje leto tako drag, da moram presneto natančno računati, če hočem z razpoložljivimi zneski izhajati brez deficita. Vendar moram resnici na ljubo konstatirati, da predstojništvo stolne cerkve za cerkveno glasbo zelo mnogo in rado žrtvuje in ga smem staviti v tem pogledu drugim za vzgled. Ravno tako prispevajo tudi presvetl. g. knezoškof vsako leto z izdatnimi svotami za potrebe kora, za kar jim bodi na tem mestu javno izrečena prav iskrena zahvala.

Jeseni pričakujemo na kor č. g. dr. Fr. Kimovca, ki je bil pred kratkim imenovan za stolnega vikarja. Že zdavnaj sta bili na stolnem koru potrebni dve moči. Zato se prihoda g. dr. Kimovca srčno veselimo in upamo, da bo od sedaj naprej glasba na našem koru še lepše prospevala kot je do danes. To Bog daj!

Ljubljana, dne 31. avgusta 1914.

Stanko Premrl, regenschori.

Spomini na Zader.

(Piše organist Anton Grum.)

(Dalje.)

Oglejmo si pa še druge zanimivosti Zadra in okolice! Stopimo na že omenjeni trg „Piazza dei signori“, kjer stoji prastari ognjegasni dom, njemu nasproti pa slovita italijanska knjižnica „Comunale Biblioteca Paravia“, ki ima starinske stebre z nadpisom: „Angelo Diedo, Dalmatiae et Epiri Procons. ob Civicum Porticum istavratum Jadræ civitas P. Anno MDCCXCII“. Ta napis je napravljen šele leta 1792. Na istem trgu je tudi občinski urad (Comune della ducale citta di Zara).

V Zadru sta dve gimnaziji, ena laška (I. R. Ginnasio dello Stato), druga pa hrvaška. V „Calle S. Marcella“ je edina slovenska trgovina, ki pa ima tale napis: „Zastopstvo valjčnega mlina v Kraiburg“. Zakaj ni dal gosp. Majdič napisati „Kranj“ mesto „Kraiburg“, mi ni znano. V državni in zasebni službi je v Zadru več Slovencev, katerim se vobče zelo dobro godi, ker je tam živež in druge potrebščine cenejši nego v Ljubljani. Tudi pri državni policiji je več Kranjcev, ki znajo italijanski, kar je predpogoj za vsprejem v to službo. — Svojčas v Zadru ni bilo posebno varno občevati v hrvaškem jeziku, ker je Hrvaté in druge nahrulila poulična druhal, s katerimi je držala tudi prejšnja mestna policija. Zato so bili popreje Hrvati brezpravni, sedaj je v tem oziru bolje, ker se reže kruh pravice vsem. Italijani v Zadru pa imajo največjo zaslombo pri občinski upravi, ki je v njihovih rokah. Ko pade ta njihova trdnjava, so v Dalmaciji doigrali. Zato navedem en zgled. V nedeljo dne 10. avgusta je imelo laško društvo „Lega nazionale“ v mestnem parku, ki je zgrajen na trdnjavnem obzidju, svojo veselico v korist laškim šolam. 40 telovadcev v uniformah laških bersaljerjev z godbo na čelu je obhodilo popoldne vse mestne ulice in trge ter celo predmestja, da so spravili na noge vse italijansko misleče elemente in jih tirali v omenjeni park, ki je bil ves v laških zastavah. Lampijoni in girlande se gugljejo v zraku, pevska društva pojo italijanske narodne pesmi deloma s spremljanjem orkestra, deloma a capella. Vstopnina znaša 1 K za osebo. Veselica je trajala pozno v noč in prinesla „Legi nazionale“ nad dva tisoč kron čistega dobička.

Pod omenjenim obzidjem, na katerem se je vršila ta velika veselica na prostem, sem dolgo časa poslušal italijanske melodije. Priznati moram, da tako blagoglasnega petja še nisem čul. In čudil sem se, kako more izobražen narod, ki je muzikalično visoko nadarjen in se prišteva kulturnim, smrtno sovražiti vse ono, kar ni njihovo. V tem oziru ne morem prav dati nemškemu pesniku-prvaku Schiller-ju, ki je pisal: „Wo man singt, da lass' dich ruhig nieder — böse Menschen haben keine Lieder“. (Kjer se poje, tam se lahko mirno vsedeš — hudobneži ne pojo).

Hrvatje v Zadru prejšnje čase niso smeli prirejati javnih veselie, niti se prikazati s trobojnico na ulici. Vse veselice so se vršile med štirimi stenami „Sokolane“ (Sokolske dvorane) blizu cerkve sv. Dimitrija ob novi obali. V tej dvorani se zbirajo še sedaj Hrvatje, ki goje glasbo, telovadbo in čitajo knjige. Med Hrvati v Zadru ni takih sporov kot med Slovenci: v sokolsko dvorano zahajajo katoliški kakor napredni Zadrčani.

Ker smo v neposredni bližini večkrat omenjene nove obale (Riva nuova), stopimo nanjo. To je najlepše sprehajališče osobito v jutranjem in večernem hladu. Tu so najlepše in najmodernejše hiše n. pr. e. kr. pošta, kavarna Lloyd, poslopje bivšega kornega poveljstva (K. und k. Korps-Kommando) in avstro-ogrska banka. Pred kavarno Lloyd se razteza daleč v morje zgrajen pomol, ob katerem pristajajo samo največji parniki ogrsko-hrvatske parobrodne družbe in avstrijskega Lloydja. Severni del obale je zasajen s košatim drevjem, pod katerim so nameščene klopi. Na tem kraju sem tudi jaz

večkrat sedel in gledal zadrski zaliv ter nasproti Zadru ležeči krasni otok Ugliano, kjer stoji na visokem hribu stara trdnjavica, v kateri je nameščen oddelek c. in kr. vojne mornarice, ki ima z Zadrom telefonsko zvezo in brezžični brzovjav, ki bi služil tudi v vojnem času v svrhu signaliziranja vsake tuje ladje. Pod to trdnjavico so lepi kraji: Preko, Šotomišice in Sv. Katarina, obdani od vinogradov, tobakovega polja in gozdičev. (Dalje prih.)

Dopisi.

Rajhenburg. — Ako prideš po železnici v Rajhenburg in nadaljuješ pot skozi trg, se ti takoj iz trga na ljubkem gričku prikaže nova veličastna dvostolpna cerkev Blažene Marije Lurdske.

Predno se pride do cerkve, je postavljena stavbica, podobna kapelici, seveda lepo slikana, in zato vodijo lepe široke kamnite stopnjice na cerkveni prostor, kateri je bil prej pust in prazen, sedaj pa je lepo ograjen s cementnimi okraski in tako raven kot miza in z lepim drobnim belim gramozom posut, da je milina ga gledati.

Ker je bil sv. misijon in krasna pridiga, me je pač takoj mikalo vstopiti, to so pač zlati časi, in dasi dela na vseh koncih, je bilo ljudstva prav veliko zbranega; ljudstvo pač umeva dobroto sv. misijona.

Sedaj pa ogled svetišča:

Cerkev je krasno, umetniško slikana, ravnotako okna, katera nosijo imena posameznih darovalcev. Cerkev je razdeljena v tri ladje. Nosi jih deset močnih stebrov. Cerkvene slike se nahajajo v srednji ladji, začenjajo se na listovi strani in predstavljajo življenje Kristusovo in se vrstijo po celi cerkvi.

V presbiteriju na evangeljski strani je Vnebovzetje in Kronanje Marijino, nad glavnim oltarjem slike, ki predstavljajo krščanske čednosti. V svetišču so trije oltarji iz krasnega belega marmorja, krasno umetniško delo. Razven teh treh oltarjev se nahajata še dva lesena v takozvanih kapelicah pod zvonikoma.

Ako me ne vara, je delo iz St. Ulriha v Gröden na Tirolskem.

Oltarji predstavljajo: glavni Marijo Lurdsko, ostali Sv. Jožefa, Srce Jezusovo, Jezusa na križu in Jezusa s križa snetega. Cerkev ima lepo obhajilno mizo in škropilnike, vse iz krasnega marmorja. V zvonikih se nahaja 5 mogočnih zvonov, od katerih se tako mogočni in mili glas razlega, da te od veselja polijejo solze. Veliki zvon je po glasu gotovo tako mogočen kot oni v Gospi Sveti. Zares, svetišče je tako lepo, tako veličastno, da si ga ne moreš dovolj nagledati in srce ti igra ob pogledu na to krasno hišo božjo.

Sedaj pa še nekaj:

Za tako krasno hišo božjo, kot je Marijina cerkev v Rajhenburgu, bi se po mojem mnenju spodobilo vendar lepše cerkveno petje.

Kolikor mi je znano, je ob času sv. misijona vsaki dan skozi 14 dni ob 10 uri peta sv. maša.

In kaj se sliši? En stari slovenski blagoslov iz nekdanjega venca blagoslovov, ki jih je nekje nabral č. gosp. Tribnik. Seveda za tisti čas je to veljalo; sedaj pa odločno rečem, da ne. No, pri tihi sv. maši ali pri sv. maši z blagoslovom bi to že še šlo. A imela se je vršiti slovesna. Za uvod so peli „pred Bogom“ (nek star vijugast napev, katerega, dasi razvjen v petju, še nisem slišal). Sedaj pa „Gloria“, kaj bodo pa zdaj naredili? Zopet tista lajna kot pred Bogom. In pri celi maši nič navdušenega petja, edino na mestu so bili rezponzorji, seveda „Deo gratias“, dasi „Ite missa est“ tako lepo intoniran pred oltarjem, so pevci imenitno zamolčali, pač pa držli organist na harmoniju nek zahripan glas v basu pet minut, prav kakor stari šolmaštri. Domov

grede sem si mislil, da bode tudi v lavantinski vladinikovini treba od zgoraj tako močne metle oziroma ukaza, kot prednedavnim časom v ljubljanski škofiji.

Organiste samouke je pač treba pripraviti in primorati, da izvršujejo odloke sv. Cerkve.

Romar.

Iz Goriške okolice v Vipavski dolini. (Nadaljevanje.) V Dornbergu sem poslušal tamošnje cerkveno (!) petje na praznik Gospodovega Vnebohoda.

Že v uvodnem preludiju ob pričetku sv. maše je udaril g. organist par staccato akordov, takih iz katerih je bilo posneti, da se ima vršiti ta dan na koru nekaj posebnega. In res, — ko se zbor oglasi, mi udari na uho znana teatralična maša, ki je bila v rabi v predcecilijanski dobi; maša je poznana pod nazivom „Svetogorska“. Resnici na ljubo pa moram pripomniti, da navedena maša se je na Sv. Gori že davno opustila. Pričenja se:

slovenskem jeziku (v slogu Dolinarja); zato so se pa pevci odškodovali pri Agnus Dei, katerega so kar meninčič tebinčič opustili (ta nelepa navada je v Dornbergu običajna).

Po končani sv. maši je zbor zapel „Častimo te“, nato je gosp. župnik intoniral,

Za ofertorij se je pela neka stara pesem (spominjajoča na ono: „Vzdigni se žalostna duša v višave“ harm. od Foersterja, ki se nahaja v „Cerkv. Glasb.“) v slovenskem jeziku; nato so za nameček dodali še eno tudi v slovenskem jeziku (v slogu Dolinarja); zato so se pa pevci odškodovali pri Agnus Dei, katerega so kar meninčič tebinčič opustili (ta nelepa navada je v Dornbergu običajna). Po končani sv. maši je zbor zapel „Častimo te“, nato je gosp. župnik intoniral, zbor je sedaj zapel *Tantum ergo* v Riharjevem slogu, temu je sledil blagoslov in končno je zbor zapel 2 kitici pesmi „Najsvetejši, tebe počastimo“ baje harmonizirano od Kreka.

Posebnost pri petju je bila, da so se vokali izgovarjali po laškem vzorcu (široko); respnzoriji so se peli splošno nepravilno vedno po šabloni:

za dinamiko so se kolikor toliko potrudili, orglanje je bilo skladbi primerno, izvajano tako, da se je izgubil vsak vtis cerkvenosti; popolnoma neumljivo mi je, kako da č. g. župnik tako glasbo v cerkvi trpi.

Cerkveni zbor, kakor tudi g. organist bi bili zmožni gojiti boljšo cerkveno glasbo. Svojtčas se je v tem oziru opažalo nekaj napredka v cerkveni glasbi v dornberški cerkvi; imeli so poleg moškega tudi mešani zbor, ki je pel še precej cerkvi dostojno, in ne morem si razlagati, kako je prišlo do tega, da se sedaj goji tamkaj glasba iz „predpotopne“ dobe.

Kaj je vzrok, da se ne pojo koralni respnzoriji? Mar so tako težki? Čemu se dosledno pri peti maši opušta Agnus Dei? Zakaj se Glorija poje le par vrstic in nato zaključí krepko z Amen, ter se Credo poje le do Crucifixus in ne dalje, kakor se je godilo v ravno opisanem slučaju? Gotovo niso dobili od cerkvene oblasti posebnih privilegijev. To bi znal mogoče povedati g. organist?

Roman Pahor.

Trst. (Pismo črnovojnika.) Gotovo Vas bode zanimalo, g. urednik, kakšno je cerkveno petje ozir. glasba v Trstu. Pretečeno soboto sem bil v katedrali pri sv. Justu pri slovesni zadušnici za pokojnim sv. očetom. Kako me je v srce ganilo, ko sem videl in slišal svojega dobrotnika mil. škofa dr. Karlina, ki je pel sv. mašo. Njega, kateri je pripomogel do mojega kruha, vidim in gledam sedaj v vojaški suknji, v vojski! Kako je pač vse na svetu čudno! — Ob 10. uri je bila torej zadušnica. Ko je pozvonilo z zvončkom, oglase se polne orgle v veličastnem mol preludiju, ki mi je zelo ugajal. Pri nas pričnemo rekvijem „mit sanften Stimmen“, tu pa „mit vollem Werke“. Pelí so sicer zelo lepo, a kaj ko človek niti besedice ne razume. Lahí zelo grdo izgovarjajo. Nič ne ločijo e od a ali u; vse je jednako. V sekvenci je pel baritonist solo kitico „tuba mirum“,

pa zelo slabo; kakor človek, ki se potaplja in pomoči prosi oziroma vpije, tako je ta pevec rjul. Razumel ga nisem niti besedice. Najbolj so mi ugajali zvonki soprani. To so zares krasni glasovi. Skladba sama na sebi (rekvijem) je krasno delo. Kakor sem pozneje zvedel, je omenjeni rekvijem zložil laški glasbenik Ricci. Izvajala se je z orkestrom; ta mi je izborno ugajal. Vendar spada ta rekvijem v koncertno dvorano, ne pa v cerkev. Odgovarjali so enoglasno s polnimi orglami. Graduala in trakta ni bilo nič, ampak so takoj pričeli s sekvenco. Ofertorija je polovico manjkalo, kakor tudi Agnus Dei. — Cerkev je bila krasno okinčana. Vsi stebri, kor, klopi, oltarji in stene ter vhodi so bili s črnim suknom oviti in s papeževimi grbi okrašeni. Tako krasnega katafalka še nisem videl in tako velikega, kakor pri tej slovesnosti. Libero pri katafalku je pel gosp. škof sam. — V nedeljo zjutraj sem bil pri maši pri novem sv. Antonu. Tu poje tudi moja sestrična, ki me je povabila na kor, da sem pomagal peti. Zelo sem bil vesel, da sem zopet enkrat pel. Zjutraj pojo v tej cerkvi slovensko.

Ob 10. uri sem bil pri maši pa v rojanski cerkvi. Verujte mi, da takšnega kričanja v cerkvi nisva še oba slišala. To je neverjetno, kako so se drli in kričali! Bila je slovesna sveta maša, za srečno izvolitev novega papeža. O kakšnem koralu ali sploh o količkaj liturgičnem petju, ne duha ne sluha. Jaz sem kar gledal, kedaj se bomo začeli vrteti po cerkvi. Moj Bog! Kako smo mi Slovenci glede cerkvene glasbe pred Lahi! Ta narod nas v cerkvenem petju še sto let ne bo dohitel! Slovenci smo le Slovenci! Najbolj smo udani cesarju in papežu in najbolj pokorni. Pri nas „*Motu proprio*“ tako upoštevamo, ti ljudje se pa za take naredbe čisto nič ne zmenijo. Drugi kraji, druga mesta, poje pesem. — Častiti gospod! Verujte mi, da mi je po petju najbolj hudo, in seveda po domu. Kadar bode konec vojske, kako bom z veseljem pel, ko pridem zopet domov! Desetkrat bolj bom vedel ceniti naše slovenske glasove in petje! Bog daj srečen izid!

Anton Lavrič.

Naš tečaj, ki se ni vršil.

Tako željno smo pričakovali letošnjega cerkvenoglasbenega tečaja, se veselili koralnega tečaja za duhovnike in se pripravljali za občni zbor Cecilijinega društva. Pa iz vsega ni bilo — nič. Izbruhnila je strašna svetovna vojska ter nam prečrtala vse račune. Vsakomur je jasno, da je bil tečaj v takih razmerah popolnoma nemogoč. Če Bog da, priredimo tečaj prihodnje leto. To, prosimo, naj blagovolijo vzeti na znanje naši cenjeni bralci in zlasti vsi tisti, ki so se prijavi k tečaju.

Bog daj, da bi nam prihodnje leto sreča bila bolj mila!

Naše priloge.

Missa in hon. Nativitatis B. M. V., za mešani zbor z orglami, zložil Vinko Vodopivec, ki je izhajala v 3. do 7. letošnji prilogi našega lista, se dobi tudi posebej natisnjena. Cena 50 vin. Naši zbori naj to mašo gotovo naštudirajo; je lepa, dokaj sveža v vsakem oziru in ne težka. Dobre domače skladbe zaslužijo vsekako prednost pred tujimi, dostikrat manj vrednimi. — Naroča naj se v Katoliški bukvarni v Ljubljani.

Pet mašnih pesmi, za mešani zbor zložil P. Hugolin Sattner. Tudi te izvirne mašne pesmi našega mojstra-skladatelja smo dali natisniti

v nekaj sto posebnih izvodih, ki se bodo dobivali v „Katoliški bukvarni“ v Ljubljani po nizki ceni. Pesmi kažejo precej novo, moderno lice. Na prvi pogled morda temu ali onemu ne bodo ugajale, a kdor jim preišče kosti in mozeg, bo našel v njih izredne lepote. Boljši kori in kar vas je kaj zares naprednih pevovodij, sezite po njih! Ni treba ravno se naučiti takoj vseh pet po vrsti. Učite se novejših skladb polagoma, vmes pa vpletajte tudi lažje, starejše! Nikar ne izvajajte novejših težjih skladb, predno jih pevci ne znajo prav dobro. Nove pesmi, ali kar je že, večkrat ponavljajte pri vaji in na koru. Ni treba torej vsako nedeljo in praznik popolnoma novega repertoara; a kadar zapojete kaj novega, zapojte tako, da bo pesem podžgala. Torej previdno in modro, a vendar odločno in vstrajno naprej po novi, če tudi semtertja težki poti!

Toplo priporočamo tudi dr. Fr. Kimovčeve tri Marijine pesmi, ki so izšle v „C. Gl.“ v 10. lanski številki in pozneje tudi še v posebnih odtisih. Te pesmi se dobé pri upravništvu našega lista. Cene izvodu 12 vin. Pesem „Marija pomagaj“ bi se po mojem mnenju mogla boljše in lažje peti v B-duru, isto tako kot št. 6. mojih Marijinih, ki jo tudi svetujem peti transponirano en ton nižje.

St. Premrl.

Razne reči.

△ Na orglarski šoli v Ljubljani bo vpisovanje učencev in se bodo vršili sprejemni izpiti v sredo 16. septembra ob treh popoldne. V četrtek 17. septembra se prične pouk.

△ Preč. gospod dr. Frančišek Kimovec je imenovan za stolnega vikarja v Ljubljani. Pomagal bo tudi pri glasbi na koru. Dobrodošel!

△ Zagrebški nadškof dr. Anton Bauer je izdal velevažno naredbo, vsled katere so dolžne vse župne cerkve zagrebške nadškofije biti naročnice hrvatskega cerkvenoglasbenega lista „Sv. Cecilija“. — Vivant sequentes!

△ Cecilijino društvo v Zagrebu je priredilo 23. junija t. l. v stolni cerkvi koncert, ki je stal na isti umetniški višini, kot vsi dosedanji tamošnji cecilijanski koncerti. Gosp. prof. Dugan je izvajal Canistrarijev Allegretto festoso, Largo iz 5. Dvořakove simfonije (Novi svet) in Thielejev koncertni stavek. V vokalnem delu koncerta se je izvajal osemglasni Thielenov Ecce sacerdos, koralni Benediktus po vatikanski izdaji, hrvatska ljudska pesem „Kako krasno svršuje se“ in Griesbacherjev peteroglasni „Veni creator“.

△ Zadnja (5.) številka hrvatske „Sv. Cecilije“ je prinesla v prilogi lepo skladbo našega rojaka, č. g. Josipa Klemenčiča, bogoslovca v Ljubljani. Skladba „Pred Svetohraništem“ (Pred tabernakljem) je zložena za mešani zbor in orgle. Besedilo zložil Iv. Ev. Šarić

△ Jezuitski brat Jožef Kurpiers na Dunaju je pred kratkim izumil mehanizem, s katerim je mogoče glasove štiriglasnega stavka pri igri na enem manualu izvajati vsakterega z drugim registrom, n. pr. z gambo, flavto, rogom in cello ali s čim podobnim. Za Avstrijo, Nemčijo in Švico si je preskrbel patent za to zanimivo iznajdbo orglarski mojster Rieger v Jägerndorfu.

Današnjemu listu je pridejana 8. in 9. številka priloge.

Novi papež Benedikt XV.

Sv. katoliška Cerkev ima hvala Bogu zopet svojega vrhovnega poglavarja. V konklavu, ki je trajal tri dni, je kardinalski zbor 3. septembra izvolil za papeža **bolonjskega nadškofa kardinala Giacomo (Jakoba) Della Chiesa**. Novi papež si je izbral ime: **Benedikt XV.**

Novi papež Benedikt XV., Jakob Della Chiesa, se je rodil dne 25. julija leta 1854 iz plemenite rodbine markizov Della Chiesa v Pegli, majhnem, krasno ležečem primorskem mestu, na rivieri zahodno od Genue. V duhovnika je bil posvečen dne 21. decembra l. 1878. Potem je študiral še 4 leta (1879—1883) na akademiji v Rimu, kjer se vzgajajo duhovniki za administrativne in diplomatične cerkvene službe (Accademia dei Nobili Ecclesiastici). Tu si je pridobil obojni doktorat iz prava. Dne 28. majnika leta 1883 je postal tajni komornik sv. Očeta (monsignor) in bil poslan za tajnika papeške nunciature v Madrid, kjer je ostal do leta 1887. Tega leta ga je poklical državni tajnik Leona XIII., kardinal Rampolla za tajnika svoje pisarne in ga imenoval pozneje za ravnatelja. Kot tak je reševal diplomatične akte, kot namestnik kardinalov pa vsaj dvakrat na teden hodil v avdijence k sv. Očetu in sprejemal od njega navodila, imel pa opravka tudi s poslaniki in diplomati pri sv. Stolicy. To važno službo je opravljal tudi še pod Rampollovim naslednikom, kardinalom Merry del Val, do leta 1907, ko ga je Pij X. imenoval za nadškofa v Bologni. Tu je deloval 7 let. Meseca majnika letos ga je Pij X. imenoval za kardinala, sedaj ga je pa kanonično enega najmlajših kardinalov kardinalski zbor izvolil za papeža.

Če kedaj, tedaj v sedanjih težkih vojskinih časih še prav posebno srčno in polni zaupanja pozdravljamo novega papeža kot najvišjega vodnika in učenika. Zvesto hočemo poslušati njegov najvišjepastirski glas, zvesto izpolnjevati njegova navodila.

Benedictus, qui venit in nomine Domini! Blagoslovljen, ki prihaja v imenu Gospodovem!

Naj bo tvoje pastirovanje, sv. Oče Benedikt XV., polno blagoslova za vso katoliško Cerkev in za ves svet!